

16

ОЗМУНИ ТАҚСИМОТИ ДОВТАЛАБОН
БА МУАССИСАҶОИ ТАЪЛИМӢ

Озмуни тақсими довталабон ба муассисаҳои таълимӣ баъд аз коркарди пурраи варақаҳои ҷавобҳои довталабон ва муайян кардани балҳои бадастovarдашон бо воситаҳои муосири технологияҳои иттилотию коммуникатсионӣ, алгоритм ва барномаи компютери махсус амалӣ мешавад.

Ба озмуни тақсими танҳо довталабоне роҳ меёбанд, ки вобаста аз навъи ихтисосҳои интихобкардашон аз ҳамаи субтестҳои дахлдор ва қисм(ҳо)-и дигари зарурӣ (имтиҳонҳои эҷодӣ ва (ё) маҳорати махсус ва имтиҳонҳои иловагии таҳассусӣ, агар ихтисосҳои интихобшуда супоридани чунин имтиҳонҳоро талаб кунанд) ҳолҳои гузариши фанниро соҳиб шуда бошанд.

Барои ҳар яке аз даврҳои имтиҳонҳо то 3 озмун – тақсими асосӣ, тақсими иловагии якум ва тақсими иловагии дуюм гузаронда мешавад.

16.1

ТАРТИБ (РАВАНД)-И ТАҚСИМОТ

Бо фарқ аз ҳолҳои гузариши фаннӣ, ки онҳоро пеш аз эълони натиҷаҳо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар мекунад, бали гузариш пешакӣ муайян карда намешавад ва қимати он барои ҳар комбинатсияи ихтисос танҳо пас аз озмуни тақсими довталабон ба муассисаҳои таълимӣ маълум мешавад. Масалан, барои комбинатсияи ихтисоси 198010101 – “Амнияти компютерӣ” аз Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, шакли таҳсил – рӯзна ва намуди таҳсил – ройгон, соли 2024-ум тибқи нақша 5 ҷой ҷудо шуда буд ва шумораи довталабоне, ки ин комбинатсияи ихтисосро интихоб карда, ба озмуни тақсими роҳ ёфта буданд, 951 нафарро ташкил дод. Дар озмуни тақсими аз ин микдор довталабон ҳамон 5 нафаре, ки нисбат ба дигарон балҳои баландтар доштанд, аз рӯи ин комбинатсияи ихтисос гузаронида шуданд ва бали довталаби 5-ум (дар рӯйхат бо тартиби камшавии балҳо), ки ба 295,0357 баробар буд, бали гузариш дар ин комбинатсияи ихтисос эълон карда шуд. Яъне, бали гузариш ин бали умумии аз имтиҳонҳо бадастovarдаи ҳамон довталабе аст, ки аз рӯи комбинатсияи ихтисоси муайян дар ҷойи охирини тибқи нақшаи қабул ҷудогардида гузаронида шудааст.

Дар раванди тақсими довталабон аз рӯи ихтисосҳо ба муассисаҳои таълимӣ меёрҳои зерин ба назар гирифта мешаванд: **комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкарда ва бартариҳои онҳо, шумораи ҷойҳои тибқи нақшаи қабули донишҷӯён ба муассисаҳои таълимӣ, балҳои умумии бадастovarдаи ҳар як довталаб.**

Вобаста аз навъи ихтисосҳои тақсими довталабон аз рӯи комбинатсияи ихтисосҳои интихобкардашон дар асоси балҳои умумии зерин анҷом дода мешавад:

– бали умумие, ки аз ҷамъи бали аз қисми А, инчунин бали аз ҳисоби имтиёз ё коэффитсиент (дар сурати доштани чунин имтиёз) бадастovarдаи довталаб ҳосил шудааст – барои ихтисосҳое, ки супоридани танҳо қисми А-ро талаб мекунанд;

– бали умумие, ки аз ҷамъи балҳои аз ду субтести аввали қисми А (субтестҳои 1-ум ва 2-юм) ва аз қисми В, инчунин бали аз ҳисоби имтиёз (дар ҳолати доштани чунин имтиёз) бадастovarдаи довталаб ҳосил шудааст – барои ихтисосҳое, ки супоридани ду субтести аввали қисми А (субтестҳои 1-ум ва 2-юм), инчунин қисми В-ро талаб мекунанд;

– бали умумие, ки аз ҷамъи балҳои аз қисми Б, инчунин бали аз ҳисоби имтиёз (дар сурати доштани чунин имтиёз) бадастovarдаи довталаб ҳосил шудааст – барои ихтисосҳое, ки супоридани танҳо қисми Б-ро талаб мекунанд;

– бали умумие, ки аз ҷамъи балҳои аз ду субтести аввали қисми Б (субтестҳои 1-ум ва 2-юм) ва қисми В, инчунин бали аз ҳисоби имтиёз (дар сурати доштани чунин имтиёз) бадастovarдаи довталаб ҳосил шудааст – барои ихтисосҳое, ки супоридани ду субтести аввали қисми Б (субтестҳои 1-ум ва 2-юм), инчунин қисми В-ро талаб мекунанд;

– бали умумие, ки аз ҷамъи балҳои аз қисмҳои А ва Г, инчунин бали аз ҳисоби имтиёз (дар сурати доштани чунин имтиёз) бадастovarдаи довталаб ҳосил шудааст – барои ихтисосҳое, ки супоридани қисмҳои А ва Г-ро талаб мекунанд.

Бале, ки довталаб аз қисми В (имтиҳонҳои эҷодӣ ва (ё) маҳорати махсус) ё Г (имтиҳонҳои иловагии таҳассусӣ) ба даст овардааст, танҳо барои ихтисосҳое ба назар гирифта мешавад, ки супоридани чунин имтиҳонҳоро талаб мекунанд, яъне чунин бал ба ихтисосҳои дигар дахл надорад.

Инчунин, бали аз қисми Г.1 бадастovarдаи довталаб, ки имтиҳони онро дар филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе супоридааст, барои ихтисосҳои Донишгоҳи Осиёи Марказӣ ва баръакс, бали аз қисми Г.2 соҳибгардидаи довталаб, ки имтиҳони онро дар Донишгоҳи Осиёи Марказӣ супоридааст, барои ихтисосҳои филиали Донишгоҳи давлатии Москва ба номи М.В. Ломоносов дар шаҳри Душанбе ба назар гирифта намешавад.

Бали аз ду субтести охир (3-юм ва 4-ум)-и қисми А ё аз як субтести охир (3-юм)-и қисми Б бадастovarдаи довталаб барои ихтисосҳое, ки супоридани қисми В-ро талаб мекунанд, ба назар гирифта намешавад.

Раванди тақсимои довталабон қадамҳои зеринро дар бар мегирад:

Қадами 1-ум. Тартиб додани рӯйхатҳои довталабон. Дар доираи гурӯҳҳои ихтисосҳо барои ҳар яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳо рӯйхати довталабони онҳоро интиҳобкарда, ки ба озмуни тақсимот роҳ ёфтаанд, тартиб дода мешавад. Дар рӯйхатҳо номи довталабон аз рӯйи камшавии балҳои умумияшон ботартиб оварда мешавад.

Азбаски ҳар довталаби ба озмун роҳёфта дар давраи бақайдгирӣ имкони интиҳоби то 12 комбинатсияи ихтисосҳоро дорад, дар оғози раванди тақсимот як довталаб метавонад дар рӯйхатҳои довталабони якчанд комбинатсияи ихтисосҳо ҳамчун довталаби шартан ба муассисаҳои таълимӣ тақсимотшуда ҷой гирад.

Қадами 2-юм. Таҳлили рӯйхати довталабон. Номи ҳар як довталаби шартан тақсимотшуда аз рӯйи комбинатсияҳои ихтисосҳои интиҳобкардаи ӯ санчида мешавад. Агар номи довталаб ҳамзамон дар якчанд рӯйхат бошад, номи ӯ танҳо дар комбинатсияи ихтисоси бартарии интиҳобаш баландтар гузошта шуда, аз рӯйхатҳои дигар муваққатан тоза карда мешавад ва ба чунин рӯйхатҳо номи довталабони навбатӣ ворид мегардад. Ин амалро барномаи компютерӣ тибқи алгоритми муайяншуда то анҷоми коркарди пурраи рӯйхатҳои комбинатсияҳои ихтисосҳо такроран иҷро мекунад. Коркарди рӯйхатҳо то даме давом меёбад, ки барномаи компютерӣ ҳамаи довталабони дар озмуни тақсимот иштироккунандаро ба муассисаҳои таълимӣ пурра тақсимот кунад ё ҷойҳои барои комбинатсияҳои ихтисосҳо ҷудошуда мувофиқи нақшаи қабули муассисаҳо пур шавад. Ҳамин тариқ, агар балҳои соҳибгаштаи довталаб барои якчанд ё ҳадди ақал, як комбинатсияи ихтисоси интиҳобкардааш дар доираи ҷойҳои нақшавии ҷудошуда кофӣ бошад, баъди анҷоми пурраи раванди тақсимот номи довталаб танҳо дар рӯйхат аз рӯйи як комбинатсияи ихтисос боқӣ мемонад ва агар балҳои бадастovarдаи ӯ дар доираи ҷойҳои тибқи нақша ҷудошуда барои ҳеҷ яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳои интиҳобкардааш кофӣ набошад, тақсимот намешавад, яъне номи ӯ дар ягон рӯйхат боқӣ намемонад.

Қадами 3-юм. Тартиб додани рӯйхатҳои охири довталабон. Дар раванди тақсимот барои ҳар яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳо, вобаста аз муассисаҳои таълимӣ, шакл ва намуди таҳсил, рӯйхатҳои охири довталабони ба ин муассисаҳо тақсимотшуда тартиб дода мешаванд. Баъдан рӯйхатҳоро, ки маълумоти заруриро дарбар мегирад, директори Марказ тасдиқ мекунад ва онҳо ба муассисаҳои таълимӣ расман пешниҳод карда хоҳанд шуд.

Қадами 4-ум. Қабули ҳуҷжатҳои довталабон дар муассисаҳои таълимӣ. Комиссияҳои қабули муассисаҳои таълимӣ мувофиқи рӯйхатҳои пешниҳоднамудаи Марказ қабули ҳуҷжатҳои довталабон, аз ҷумла ба расмият даровардани парвандаҳои шахсӣ ва бастании шартномаҳоро дар асоси қоидаҳои қабул ба роҳ мемонанд. Роҳбарони муассисаҳои таълимӣ оид ба қабули ин довталабон ба курси яқум фармоиш ба имзо мерасонанд.

Барои беҳтар сарфаҳм рафтани хонандагон ба моҳият ва тартиби озмуни тақсимои довталабон ба муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёна ва олии касбӣ ин ҷо он алоҳида ва ба таври сода шарҳ дода мешавад:

1) Тақсимои довталаб аз рӯи яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкарда ва бартарии интихобаш, инчунин мувофиқи ҷойи довталаб дар рӯйхате, ки модули барномавии махсус тибқи балҳои умумии дахлдори бадастовардаи довталабон барои ҳар яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳои мазкур тартиб медиҳад, анҷом дода мешавад.

2) Тақсимои довталаб дар раванди озмуни тақсимои аввал аз рӯи комбинатсияи ихтисосе, ки дар рӯйхати ихтисосҳояш довталаб дар ҷойи якум нишон додааст (яъне бартарии интихобаш якум), баррасӣ карда мешавад. Агар довталаб дар асоси бали умумии бадастовардааш аз рӯи ихтисоси якуми нишондодааш комёб шавад, тақсимои ӯ аз рӯи ихтисосҳои баъдии интихобкардааш ба роҳ монда намешавад.

3) Агар довталаб дар асоси бали умумии бадастовардааш аз рӯи комбинатсияи ихтисосе, ки дар рӯйхати ихтисосҳо дар ҷойи якум нишон додааст (яъне бартарии интихобаш якум), нагузарад, он гоҳ тақсимои ӯ аз рӯи комбинатсияи ихтисосе, ки дар рӯйхати комбинатсияҳои ихтисосҳо дар ҷойи дуюм нишон додааст (яъне бартарии интихобаш дуюм), ба роҳ монда мешавад. Раванди тақсимои бо ин тартиб то замоне идома меёбад, ки довталаб ё аз рӯи яке аз ихтисосҳои интихобкардааш комёб мешавад ё аз рӯи ҳеч яке аз ихтисосҳои интихобкардааш муваффақ намешавад.

4) Агар довталаб дар асоси бали умумии бадастовардааш аз рӯи яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкардааш тақсимои шуда бошад, он гоҳ новобаста ба он, ки бали умумии бадастовардааш барои тақсимои шуданааш аз рӯи ихтисосҳои баъдии интихобкардааш кофӣ аст, тақсимои ӯ аз рӯи ихтисосҳои баъдии интихобкардааш баррасӣ намешавад. Ҷунин довталаб ҳуқуқи иштирок карданро дар тақсимои такрорӣ низ надорад.

16.2

ОЗМУНИ ТАҚСИМОТИ АСОСӢ

Натиҷаҳои ниҳоие, ки довталаб онро дар имтиҳонҳои марказонидаи дохилшавӣ соҳиб мегардад, барои тақсимои ва қабули довталаб ба ҳайати донишҷӯёни муассисаи таълимии таҳсилоти миёна ё олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон танҳо тавассути Марказ тибқи озмун асос ҳисобида мешаванд. Ин натиҷаҳо танҳо дар соли имтиҳонсупорӣ эътибор дошта, солҳои минбаъда ба назар гирифта намешаванд. Пас аз ҷамъбасти натиҷаҳои ниҳоии имтиҳонҳои озмуни тақсимои асосии (якуми) довталабон баргузор мегардад.

Тақсимои асосӣ тибқи тартиби муқарраркардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда мешавад.

16.3

ОЗМУНҲОИ ТАҚСИМОТИ ИЛОВАӢӢ

Барои довталабоне, ки ба озмуни тақсимои асосӣ роҳ ёфта, комёб нагардидаанд, яъне, донишҷӯ нашудаанд, аз рӯи ихтисосҳое, ки тибқи онҳо дар муассисаҳои таълимӣ баъди озмуни тақсимои ҷойҳои ҳолӣ боқӣ мемонанд, озмунҳои тақсимои иловагӣ баргузор мешавад. Азнавбақайдгирии довталабон барои иштирок дар озмунҳои тақсимои иловагӣ, инчунин баргузориҳои озмунҳои тақсимои иловагӣ тибқи тартиби муқарраркардаи Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба роҳ монда мешавад.

Феҳристи ихтисосҳои тибқи онҳо дар муассисаҳои таълимӣ баъди озмуни тақсимои асосӣ ҷойҳои ҳолӣ боқимонда, ки барои озмуни тақсимои такрорӣ пешниҳод мегарданд, дар шакли электронӣ дар сомонаи Марказ нашр ва дар шакли ҷопӣ дар нуктаҳои бақайдгирии дастрас карда мешавад.

Ба довталабоне, ки ҳуқуқи иштирокро дар озмун(ҳо)и тақсимои иловагӣ доранд, дар бораи замони дар қадом нуктаи бақайдгирии барои азнавбақайдгирии ҳозир шуданашон паём (SMS)-и ройгон фиристода мешавад. Ин паём ба рақами телефони мобилие, ки он дар варақаи бақайдгирии довталаб нишон дода шудааст, фиристода мешавад.

Барои иштирок дар чунин озмун(ҳо) довталаб бояд дар нуқтаи бақайдгирие, ки нишоннаш дар паёмаки ба ӯ фиристодаи Марказ нишон дода шудааст, дар рӯзи дахлдор ҳозир гардида, аз нав сабти ном карда шавад. Рӯйхати нуқтаҳои бақайдгирӣ, инчунин маълумоти муфассал дар бораи тартиби азнавбақайдгирӣ ва озмун(ҳо)и тақсимои иловагӣ дар сомонаи Марказ ба нашр мерасад. Ҳангоми азнавбақайдгирӣ низ довталабон имкон доранд, ки аз рӯйи ихтисосҳое, ки дорои ҷойҳои холианд, то 12 комбинатсияи ихтисосҳоро дар доираи танҳо як гурӯҳи ихтисосҳо интихоб намоянд.

Довталаби ба озмуни тақсимои асосӣ роҳнаёфта ё дар асоси натиҷаи ин озмун аз рӯйи яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкардааш ба ягон муассисаи таълимӣ тақсимошуда ҳуқуқи иштирок карданро дар озмун(ҳо)и тақсимои иловагӣ надорад.

Натиҷаҳои озмун(ҳо)и тақсимои иловагӣ аз рӯйи натиҷаҳои ҳар яке аз даврҳои иловагии имтиҳонҳо (тавассути кабинетҳои инфиродӣ, паёмакҳо (SMS), дафтари асосии Марказ ва нуқтаҳои иттилоърасонӣ дар шаҳру ноҳияҳо) эълон мешавад (*нигаред ба “Тақвими ИМД-2025”, замимаи 1*).

Барои иштирок дар озмун(ҳо)и тақсимои иловагӣ довталаб бояд дар азнавбақайдгирӣ бо пешниҳоди ҳуҷжатҳои зерин аз нав сабти ном кунад:

Ҷадвали 16.1

Р/т	Навъи ҳуҷжат	Номи ҳуҷжат	Гурӯҳи шахсоне, ки ҳуҷжатро бояд пешниҳод кунанд
1	Ҳуҷҷати тасдиқкунандаи шахсият	Шиносномаи миллӣ ва нусхаи он ё маълумотнома бо сурат ва муҳр аз шуъбаи Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нусхаи он	Шахсони ба синни 16 расида
		Шиносномаи хориҷӣ, нусхаи шиносномаи хориҷӣ ва маълумотнома аз ҷойи зист бо сурат ва муҳр	Шаҳрвандони хориҷии ба синни 16 расида
		Шаҳодатномаи таваллуд, маълумотнома бо муҳру сурат аз ҷойи зист ва нусхаи онҳо	Шахсони ба синни 16 нарасида
2	Варақаи бақайдгирӣ	Варақаи бақайдгирӣ, ки довталаб дар давраи пешинаи бақайдгирӣ гирифтааст	Ҳамаи довталабон
3	Ҳуҷҷат/ маълумоти тасдиқкунандаи пардохти маблағ	Расид (квитансия) ё рақами он аз яке аз марказҳои хизматрасонӣ ё филиалҳои Корхонаи воҳиди давлатии “Бонки амонатгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон “Амонатбонк””, ё аз барномаи мобилии “Амонат мобайл” оид ба пардохти маблағи иловагӣ .	Ҳамаи довталабон

Дар бораи натиҷаи озмуни тақсимои ба рақами телефони мобилие, ки онро довталаб дар вақти бақайдгирӣ нишон медиҳад, паёмак (SMS) фиристода мешавад ва довталаб аз он дар бораи комёб шудан ё нашуданаш аз рӯйи яке аз комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкардааш огоҳ мегардад. Ин паёмаки телефонӣ (SMS) ба довталабон ройгон фиристода мешавад, аммо довталабон метавонанд, ки инчунин аз кабинети инфиродӣ ё бо мурочиат (аз ҷумла тавассути телефон) ба Марказ ва нуқтаҳои иттилоърасонии дар шаҳру ноҳияҳо таъсисдодаи он аз натиҷаи тақсимои ба муассисаҳои таълимӣ огоҳӣ ёбанд. Рӯйхати нуқтаҳои иттилоърасонӣ Марказ дар сомонааш эълон мекунад. Дар бораи натиҷаи озмуни тақсимои, аз ҷумла бали умумии бадастовардаи довталаб дар доираи ҳар як комбинатсияи ихтисоси интихобкардааш; бали гузариш дар доираи ҳар яке аз комбинатсияҳо (агар довталаб дар озмун аз рӯйи онҳо комёб нагардида бошад); матни огоҳидиҳанда дар бораи сари вақт ҳозир шудани довталаб ба муассисаи таълимии дахлдор (агар довталаб дар озмун аз рӯйи яке аз интихобҳояш комёб шуда бошад) дар кабинети инфиродиаи маълумоти муфассал дода мешавад (Муҳлати эълони натиҷаҳои озмунҳои тақсимои вобаста ба ҳар даври имтиҳонҳо – *нигаред ба “Тақвими ИМД-2025”, замимаи 1*).

Озмуни тақсимои довталабон аз рӯи комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкардашон тавассути таҷҳизоти компютерӣ ва таъминоти барномавии махсус бе таъсири омили инсонӣ ба роҳ монда мешавад. Дар раванди тақсимои довталаб ин шарт ҳатман эътибори зиёд дорад, ки ӯ дар давраи бақайдгирӣ интихобҳояшро чӣ гуна аз рӯи бартарияшон нишон додааст, яъне тақсимои тибқи бартариҳои интихобҳои довталаб иҷро мешавад. Бинобар ин, довталаб баъди тақсимои ҳуқуқи иваз кардани бартариҳои (тартиби) интихобҳояш, яъне тағйир додани ҷойи комбинатсияҳои ихтисосҳои интихобкардашро надорад.

Довталаби дар озмуни тақсимои комёбшуда бояд дар муҳлати муқарраргардида ба муассисаи таълимӣ дахлдор барои номнависӣ ва қабул ҳозир шавад. Дар сурати бо сабаби узрнок ҳозир шуда натавонистанаш довталаб вазифадор аст, ки дар ин бора то рӯзи охири муқарраршуда бо пешниҳоди ҳуҷҷати тасдиқкунанда ба муассисаи таълимӣ хабар диҳад, вагарна ҷойи худро ин довталаб дар муассисаи таълимӣ аз даст медиҳад ва ҷойи қабулшудаи ӯ дар озмуни тақсимои тақрорӣ пешниҳод мешавад. Инчунин, довталаби мазкур ҳуқуқи иштирокро дар озмуни тақсимои тақрорӣ надорад.

Агар тибқи нақшаи қабул таълими ихтисос ба якчанд забон пешбинӣ шуда бошад, муассисаҳои таълимӣ тақсимои донишҷӯёнро ба гурӯҳҳои академӣ аз рӯи забони таҳсил бо дарназардошти нақшаи қабул, балҳои аз ИМД бадастовардаи донишҷӯён ва хоҳиши онҳо анҷом медиҳанд. Хоҳиши он донишҷӯёне дар навбати аввал ба назар гирифта мешавад, ки аз имтиҳонҳо нисбат ба дигарон балҳои зиёдтар дошта бошанд.